

LBRIS

We know
books

KIM THÚY

em

Traducere din limba franceză de
Alina-Daniela Marinescu

Spandugino

Un început de adevăr

Războiul, din nou. În orice zonă de conflict, binele se strecoară și își face loc până și în fisurile răului. Trădarea merge mână în mână cu eroismul, iubirea flirtează cu abandonul. Dușmanii se îndreaptă unul spre celălalt, având un unic scop: acela de a învinge. În acest exercițiu comun, ființa umană se va arăta în același timp puternică, ne-bună, lașă, loială, măreață, vulgară, nevinovată, neștiutoare, credincioasă, crudă, curajoasă... Iată de ce războiul mai există încă.

O să vă povestesc adevărul sau, cel puțin, istorii adevărate, dar numai în parte, fragmentar, aproximativ. Pentru că mi-e imposibil să vă spun cu precizie care era nuanța de albastru a cerului în momentul când *marine* Rob citea o scrisoare de la iubita sa, în timp ce, în aceeași clipă, rebelul Vinh o scria pe a sa, într-un moment de răgaz, de calm aparent. Era un albastru maya, azuriu, sau mai degrabă un albastru regal și ceruleu? Atunci când *private* John a descoperit lista rebelilor, ascunsă într-o cutie cu făină de manioc, câte kilograme se aflau în aceasta? Făina tocmai fusese măcinată? Care era temperatura apei în momentul când domnul Út a fost aruncat în puț, înainte de a

fi ars de viu cu aruncătorul de flăcări de către sergentul Peter? Oare domnul Út cântărea jumătate sau două treimi din greutatea lui Peter? Peter a fost deranjat, oare, de înțepăturile țânțarilor?

Noapți întregi am încercat să-mi imaginez mersul lui Travis, timiditatea lui Hoa, teama lui Nick, disperarea lui Tuân, rănilor provocate de gloanțe ale unora și victoriile celorlalți în păduri, în orașe, în ploaie, în noroi... Noapte de noapte, ritmate de zgomotul bucăților de gheață care cădeau în lada congelatorului meu, propriile-mi căutări m-au ajutat să înțeleg că niciodată nu-mi voi putea imagina realitatea în întregime. Într-o mărturie, un soldat și-a amintit că a văzut un inamic care fugea spre un tanc, având pe umăr o armă M67, lungă de 1,30 metri, cântărind șaptesprezece kilograme. Acest soldat avea în fața lui un om gata să se sacrifice ca să-și omoare dușmanii, gata să piară în luptă, gata să lase moartea să învingă. Cum am putea să ne imaginăm abnegația de sine, o astfel de adeziune necondiționată față de o cauză?

Cum am putea concepe faptul că o mamă a reușit să-și ducă cei doi copilași sute de kilometri prin junglă, legându-l pe primul de ramurile copacilor, ca să-l ferească de animale, în timp ce îl purta pe al doilea, îl lega apoi și pe el și se întorcea la primul ca să îl ia cu ea? Și totuși, această femeie mi-a povestit drumul pe care l-a făcut, cu glasul ei de luptătoare în vârstă de nouăzeci și doi de ani. Cu toate că am vorbit împreună vreme de șase ore, mai am încă nevoie să aflu foarte multe detalii. Am uitat s-o întreb de unde avea funiile și

dacă acum copiii mai au urme de la ele. Cine știe dacă aceste amintiri nu cumva s-au șters, ca să nu mai rămână decât una singură, gustul rădăcinilor sălbatice pe care le-a mestecat pentru a-și putea hrăni copiii? Cine știe...

Dacă vi se strânge inima la lectura acestor povești pline de o nebunie previzibilă, de o iubire nebănuită sau de un eroism normal, trebuie să știți că adevărul, în totalitatea lui, v-ar fi provocat un șoc sau o stare de euforie. În această carte, adevărul este fragmentat, incomplet, nedefinit, limitat în timp și în spațiu. În acest caz, mai este el, oare, adevăr? Vă las să răspundeți la această întrebare și să vă gândiți la propria voastră poveste, la propriul vostru adevăr. Între timp, vă promit, în rândurile care urmează, o anumită ordine a emoțiilor și o dezordine inevitabilă a sentimentelor.

CAUCIUC

Aurul alb curgea din rănilor arborilor de cauciuc. Timp de secole, mayașii, aztecii, popoarele din Amazonia au adunat acest lichid pentru a face încălțăminte, materiale impermeabile și baloane. Când exploratorii europeni au descoperit respectiva substanță, au folosit-o mai întâi ca să facă benzi elastice pentru jartiere. La începutul secolului al XX-lea, cererea creștea odată cu ritmul vertiginos în care se înmulțeau automobilele ce schimbau peisajul. Nevoia a devenit apoi atât de mare și de stringentă, încât a trebuit să se producă latexul sintetic, substanță ce acoperă șaptezeci la sută din necesitățile noastre actuale. În ciuda tuturor eforturilor făcute de laboratoare, doar latexul pur, al cărui nume înseamnă „lacrimile (*caa*) copacului (*ochu*)”, poate suporta accelerația, presiunea și amplitudinea termică la care sunt supuse pneurile avioanelor și garniturile de la navele spațiale. Cu cât ființa umană își accelerează ritmul, cu atât are nevoie de un latex produs natural, capabil să țină cont de viteza cu care Pământul se învâрте în jurul Soarelui și de eclipsele lunare.

Datorită elasticității, rezistenței și impermeabilității sale, latexul natural ne acoperă extremitățile

precum o a doua piele, apărându-ne de sechelele dorinței. În timpul războiului franco-prusac din 1870 și din anul următor, rata infecțiilor cu transmitere sexuală contractate de trupe a trecut de la mai puțin de patru la sută la mai mult de șaptezeci și cinci la sută, ceea ce a determinat mai târziu guvernul german, în timpul Primului Război Mondial, să dea prioritate fabricării de prezervative pentru protejarea soldaților, în timpul unei lipse acute de cauciuc.

Gloanțeleucid, fără îndoială, dar poate că și dorința.

ALEXANDRE

Alexandre era obișnuit cu disciplina pe care trebuia să le-o impună celor șase mii de culi vietnamezi în zdrențe. Muncitorii lui știau mai bine ca el cum să înfigă toporișca în trunchiul arborilor de cauciuc, la patruzeci și cinci de grade față de verticală, pentru a face să curgă primele lacrimi. Așezau mai repede decât el bolurile din nucă de cocos, în care se strângeau picăturile de latex adunate în partea inferioară a răunii. Alexandre depindea de tenacitatea lor și știa că angajații săi profitau de întunericul nopții și discutau între ei cum să se revolte împotriva Franței, apoi a lui și, prin intermediul său, a Statelor Unite. Ziua, trebuia să negocieze cu armata americană numărul de arbori ce urmau să fie tăiați pentru a lăsa să treacă camioanele, jeepurile, tancurile, în schimbul protecției împotriva bombelor și a împrăștierii de produse chimice care provocau căderea frunzelor.

Culii știau că arborii de cauciuc valorau mai mult decât viața lor. Ei se ascundeau atunci sub coroana deasă a arborilor încă netăiați, fie că erau angajați, rebeli sau amândouă, în același timp. Frica lui Alexandre – aceea că se va trezi într-o noapte în fața spectacolului plantației sale

incendiate – era disimulată de costumul lui de in ecru. Își stăpânea teama de a nu fi ucis în timp ce dormea, înconjurându-se de servitori și de femei tinere, de ale sale *con gái*.

În zilele în care prețul cauciucului scădea sau când camioanele ce transportau mingile de cauciuc erau prinse în ambuscadele de pe drumul ce ducea spre port, Alexandre parcurgea șirurile de copaci în căutarea unei mâini cu degete fine care să-i descleșteze pumnii, a unei limbi docile care să-i deschidă maxilarele strânse, a unor coapse care să-i primească furia.

Cu toate că erau analfabeți și incapabili să vizeze la o călătorie dincolo de frontierele Vietnamului, cea mai mare parte dintre culi înțelesese că, în alte părți, cauciucul sintetic câștiga teren. Aveau aceleași temeri ca și Alexandre, ceea ce-i determina pe mulți dintre ei să părăsească plantația și să se îndrepte spre orașe, aceste mari centre urbane unde prezența americanilor – în curând, a zecilor de mii de americani – crea noi posibilități, noi modalități de a trăi și de a muri. Unii vor deveni vânzători de jambon SPAM, de ochelari de soare sau de grenade. Cei ce se dovedeau capabili să prindă muzicalitatea limbii engleze aveau să devină interpreți. Cât despre cei mai îndrăzneți, aceștia vor alege să dispară în tunelurile săpate sub picioarele soldaților americani. Aveau să moară ca agenți dubli, între două tiruri sau la patru metri sub pământ, sfârtecați de bombe sau mâncați de larvele care le pătrundeau sub piele.

În ziua când Alexandre și-a dat seama că produsele chimice portocalii împrăștiate deasupra pădurilor din vecinătate distruseseră un sfert din copacii de pe plantația sa și că șeful lui de echipă fusese înjunghiat, în timp ce dormea, de un comando al rezistenței comuniste, a început să urle.

El s-a defulat asupra lui Mai, care se afla în calea lui, cea dintre furie și deznădejde.